

УДК 334.72-053.81

АЛЄЩЕНКО Л.О.

асистент кафедри менеджменту та інформаційних технологій,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

ORCID 0000-0002-7119-2922

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

L. ALESCHENKO

Assistant of the Department of Management and Information Technologies,

Kherson State Agrarian and Economic University

ORCID 0000-0002-7119-2922

**FOREIGN EXPERIENCE OF YOUTH ENTREPRENEURSHIP
DEVELOPMENT**

Здійснено аналіз розвитку молодіжного підприємництва як окремого сектора ринкової економіки з використанням зарубіжного досвіду. Увагу акцентовано на тому, що наявна у США та розвинених країнах Європи система підтримки молодіжного підприємництва є актуальною для України. Вивчення досвіду зарубіжних країн набуває важливого значення для нашої країни, зумовлює актуальність, теоретичну та практичну значущість запропонованого дослідження.

Основною метою статті є дослідити й узагальнити особливості розвитку молодіжного підприємництва через аналіз передового зарубіжного досвіду, його запозичення з метою покращення діяльності цього важливого сектора національної економіки.

Висвітлено методи підтримки молодіжного підприємництва у зарубіжних країнах, запропоновано шляхи та напрями його розвитку в Україні. Охарактеризовано місце молодіжного бізнесу та з'ясовано його роль у ринковій

економіці різних країн, виявлено позитивні та негативні фактори. Доведено, що вивчення досвіду економічно розвинутих зарубіжних країн набуває в умовах глобалізаційних процесів ключового значення для України.

Зроблено висновок, що комплексний аналіз і запозичення передового світового досвіду для розвитку молодіжного бізнесу свідчить про необхідність створення в Україні комплексної системи розвитку й підтримки цього сектора національної економіки.

Ключові слова: *молодіжне підприємництво, зарубіжний досвід, підтримка молодіжного бізнесу, бізнес-клуби, бізнес-інкубатори, стейкхолдери.*

An analysis of the development of youth entrepreneurship as a separate sector of the market economy using foreign experience is carried out. Emphasis is placed on the fact that the existing system of youth entrepreneurship support in the USA and developed European countries is relevant for Ukraine. The study of the experience of foreign countries becomes important for our country, determines the relevance, theoretical and practical significance of the proposed study.

Entrepreneurship is the main driving force of the economy, judging by the experience of EU countries. However, taking into account statistic data, it is possible to see that Ukraine is not in first place.

Among the main reasons for the unpopularity of youth entrepreneurship, experts point out not only the lack of favorable, stable economic conditions for doing business, but also the lack of necessary knowledge and lack of competencies in the field of entrepreneurship. In addition, the country's business structure has not yet been fully formed.

It should be noted that in most regions of Ukraine there are no platforms for young people through which they could gain relevant knowledge and skills, exchange information, develop their own ideas, get expert advice. As a result, innovative ideas either do not appear at all or do not enter the market, remaining within the walls of higher education institutions and research laboratories.

The main purpose of the article is to explore and summarize the features of youth entrepreneurship through the analysis of best foreign experience, its borrowing in order to improve the activities of this important sector of the national economy.

Methods of support of youth entrepreneurship in foreign countries are covered, ways and directions of its development in Ukraine are offered. The place of youth business is characterized and its role in the market economy of different countries is clarified, positive and negative factors are revealed. It is proved that the study of the experience of economically developed foreign countries becomes of key importance for Ukraine in the context of globalization processes.

It is concluded that a comprehensive analysis and borrowing of best practices for the development of youth business indicates the need to create in Ukraine a comprehensive system of development and support of this sector of the national economy.

Key words: *youth entrepreneurship, foreign experience, youth business support, business clubs, business incubators, stakeholders.*

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні одним з нагальних питань є необхідність модернізації країни, побудова інноваційної економіки та створення підприємницької інфраструктури. Підприємництво є основною рушійною силою економіки, судячи з досвіду країн ЄС та США. Протягом усього періоду економічних реформ багато сказано про необхідність розвитку в Україні малого та середнього бізнесу, проте в дійсності його стан залишається на низькому рівні. Одним з варіантів вирішення цього питання може стати молодіжне підприємництво. Розробка ряду умов, котрі б стимулювали молодь займатися бізнесом, має активно розглядатися в різного роду програмах як на регіональному так і на державному рівнях.

Серед основних причин непопулярності молодіжного підприємництва експерти виділяють не лише відсутність сприятливих, стабільних економічних умов для ведення бізнесу, але й відсутність необхідних знань та не сформованість

компетенцій в області підприємництва. Окрім цього в країні поки ще не до кінця сформувалась підприємницька структура.

Слід зазначити, що в більшості регіонів України не існує платформ для молодих людей, за допомогою яких вони могли б отримувати актуальні знання й навички, обмінюватися інформацією, розробляти власні ідеї, отримувати консультації експертів.

Молодіжний бізнес може стати інструментом вирішення ряду соціально-економічних проблем, таких як створення робочих місць, скорочення рівня безробіття, підготовка кваліфікаційних кадрів. Розширення можливостей й підсилення впливу цього виду бізнесу обумовлює необхідність активного використання його потенціалу. Воно має стати суттєвим сегментом малого та середнього бізнесу та значущою ланкою в підприємницькій діяльності, адже молодь має здатність швидко реагувати на будь-які зміни в житті й котра ефективно використовує корисні їх сторони. Виходячи з цього, можна говорити про те, що молодь володіє куди більшим потенціалом й здатністю до підприємницької діяльності, ніж інші вікові категорії.

Водночас молодіжне підприємництво – дуже складний сектор ринкової економіки, котрий потребує особливої уваги з боку державної влади. Правильно побудована й цілеспрямована державна підтримка зможе забезпечити активний розвиток малого та середнього бізнесу в регіонах, що призведе о економічного росту й підвищенню їх інвестиційної привабливості. Однак молодь на шляху створення своєї справи стикається з низкою проблем та труднощів. Вони пов'язані як з відсутністю початкового капіталу, так і з недостатньою кількістю практичних знань та навичок у сфері ведення бізнесу, високими ставками податків та відсотками кредитування тощо. Ці та інші проблеми потребують обов'язкового їх рішення шляхом державної підтримки молодіжного.

Зважаючи на не інформованість молодого покоління про існуючі методи підтримки цього виду бізнесу існує необхідність створення різноманітних

форумів, інформаційних платформ, акцій та конкурсів на базі учбових закладів. Всі ці заходи сприятимуть розвитку молодіжного підприємництва в Україні, тому що молодь перестане сприймати сферу бізнесу як недоступну для них.

Таким чином на сьогодні молодіжне підприємництво може стати одним з пріоритетних напрямів розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Основні питання з дослідження молодіжного підприємництва були розглянуті у працях Ю. Кирилова, Т. Стукан, Г. Жосан, [1,2,7], О. Дідуха [3], І. Жданова [4], Н. Корпач [5], О. Мельниченко [6], Р. Сторожук [7].

Постановка завдання. Світовий досвід та практика господарювання показують, що однією з найважливіших ознак розвиненої ринкової економіки є існування системи малих і середніх підприємств. Найбільш динамічним елементом структури народного господарства, що постійно змінюється, є молодіжний бізнес.

Набутий досвід та позитивні результати розвитку молодіжного підприємництва в країнах, які пройшли етап реформування економічних систем, свідчать про те, що воно є одним із засобів створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами та послугами. Саме тому актуальним є впровадження зарубіжного досвіду для розвитку молодіжного підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно статистичних даних, більш ніж 300 млн. молодих людей у всьому світі або не мають постійного місця роботи, або взагалі є безробітними. Більш ніж 20% з них володіють всіма здібностями, необхідними для початку власної справи, та лише приблизно 5% з них наважуються на це.

Виокремлення молодіжного підприємництва в якості особливого сегменту бізнесу відбувається тому що, на відміну від інших видів підприємництва, воно має яскраво виражені сильні та слабкі сторони (Рис.1).

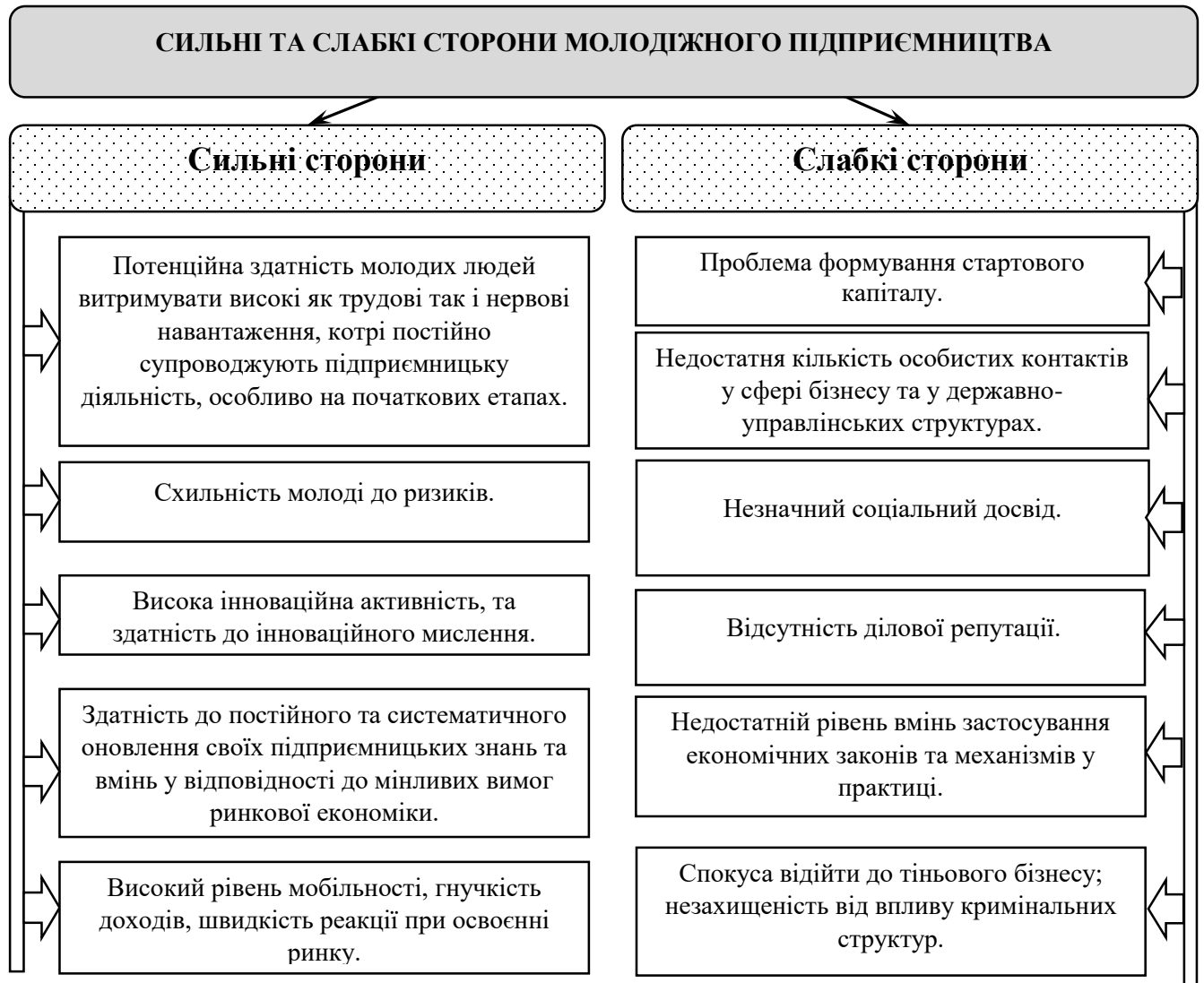

Рис. 1. Сильні та слабкі сторони молодіжного підприємництва.

**Джерело [9]*

Данні ознаки, виокремлюючи молодіжне підприємництво в окрему категорію, визначають основні задачі при його підтримці: розвиток сильних та подолання слабких сторін.

На сьогодні в Україні не вирішеними залишається ряд специфічних проблем, котрі впливають на готовність молоді створювати власні бізнес-проекти, До них слід віднести:

1. Сприйняття підприємців масовою свідомістю. Підприємці, як соціальна група не відноситься до числа провідних професіональних вподобань молоді. В молодіжній середі цей вид діяльності сприймається в контексті подолання труднощів, а не досягнення успіхів.

2. Освітницька складова. Наразі в традиційних учбових закладах країни надаються лише теоретичні економічні знання, проте стимули та поведінкові компетенції, необхідні для старту та успішного розвитку своєї справи в бізнесовій сфері або зовсім не формуються або ж знаходяться на початкових стадіях формування.

3. Відсутність платформ для інформування молоді про існування державних та міжнародних організацій, котрі здійснюють фінансування та підтримку малого та середнього підприємництва.

4. Стартові умови. Заходи та різного роду програми, спрямовані державою на підтримку молоді як соціальної групи, поки не дають видимих результатів. Адміністративні, правові та фінансові бар'єри є досить нездоланими.

Дивлячись на досвід країн Європейського союзу та Америки можна виділити наступні механізми розвитку молодіжного підприємництва (табл. 1).

Таблиця 1. Зарубіжний досвід підтримки молодіжного підприємництва

Форма підтримки	Механізм впровадження	Країна	Назва заходу
Благодійні фонди	Часткове або повне фінансування стартап-проектів. Рада директорів фонду приймає рішення про	Англія	«The Princess Youth Business International»

	фінансування проекту, виконавці надають звіт про діяльність створеної організації.		
Студентські бізнес-клуби на базі університетів	Організація дискусійних клубів, проведення учбових курсів та тренінгів, консультації в різних сферах менеджменту й бізнесу.	США	«University of Wisconsin Entrepreneurship Association», «GSB Entrepreneur Club», «HBS Entrepreneurship Club»
Бізнес-кампуси	Академічні курси з розширеною практичною частиною, котра присвячена розробці й реалізації бізнес-проектів.	США	«Hinman Campus Entrepreneurial Opportunities Program», «The Austin Entrepreneurship Program at Weatherford Residential College»
Бізнес-інкубатори	Створені для полегшення реалізації бізнес-проектів підприємцям з малим досвідом роботи.	Австралія, США, Швейцарія, Шотландія	«Dareb in Enterprise Centre Ltd», «Darden Business Incubator», «Student entrepreneurship project», «SUREstart Business Incubators»
Молодіжні дискусійні клуби	Створені для виховання підприємницької культури та навчання молоді мистецтву ведення бізнесу.	США	«Collegiate Entrepreneurs' Organization»
Консультаційні студентські організації	Допомагають студентській спільноті складати	США	«Student Business Services»

	бізнес-плани, консультують з фінансових, бухгалтерських та маркетингових питань.		
--	---	--	--

На сучасному етапі в Україні існують лише окремі ініціативи, направлені на підтримку й розвиток молодіжного підприємництва.

На сьогодні країна потребує розробки комплексної програми розвитку молодіжного підприємництва, одним з напрямів якої може стати створення мережі міжвузівських бізнес-клубів. Вони мають об'єднати молодих енергійних підприємців «нового типу», котрі б володіли актуальними знаннями та прогресивним мисленням. Діяльність такого роду організацій має бути направлена на формування нового світогляду, підтримку молоді з активною життєвою позицією, створення умов для розвитку активної підприємницької ініціативи. Тобто необхідно створити механізм, котрий сприяв би взаємодії держави, бізнесу, науки й освіти, та забезпечив ефективні комунікації між молодіжною спільнотою та стейкхолдерами.

Створення такої мережі бізнес-клубів має складатися здебільшого з представників двох зацікавлених спільнот – підприємців та молоді.

Перша група – молоді люди віком від 17 до 30 років:

- орієнтована на створення своєї справи;
- бажаючі продовжувати сімейну справу;
- зацікавлені у власному заробітку.

Друга група – соціально-відповідальні підприємці (потенційні партнери та учасники клубу):

- зацікавлені в пошуку та залученні в свій бізнес молодих ініціативних працівників;

- бажаючих передати накопичений досвід та знання в сфері підприємництва;
- підприємців, котрі знаходяться в пошуку нових бізнес-ідей та проектів.

Робота міжвузівських бізнес-клубів має складатися з освітнього та практичного направлення. В рамках освітньої складової учасники клубу мають отримувати інформацію в сфері інноваційного підприємництва. Ця компонента має включати наступні тематичні блоки:

- методи генерування ідей;
- історії успіху в бізнесі;
- створення своєї справи «з нуля»;
- юридичні аспекти організації підприємництва;
- підбор персоналу та організація ефективної його роботи;
- командоутворення;
- маркетингові стратегії;
- обрання системи оподаткування;
- оцінка ризиків в бізнесі;
- організація систем збуту інноваційної продукції тощо.

Практична ж складова має включати можливість отримання різного роду консультацій, проведення семінарів та круглих столів за участі стейкхолдерів та бізнес-експертів. Крім цього, учасникам має надаватися інформація з приводом конкретних життєвих прикладів про використання ресурсів профільних фондів та способах отримання державної підтримки.

Висновки з проведеного дослідження. На сьогодні в Україні молоді люди проявляють цікавість до підприємницької діяльності, проте за відсутності інформаційних платформ у цій сфері його розвиток або повільний або зовсім стоїть на місці. Країна потребує розробки комплексної програми розвитку

молодіжного підприємництва на рівні молодіжної спільноти, в основі якої має бути створення мережі міжвузівських бізнес-клубів.

Реалізація пропонованої концепції мережі міжвузівських бізнес-клубів в Україні сприятиме:

1. Активізації потоків молодіжних підприємницьких проєктів.
2. Акумуляція інтелектуального потенціалу в Україні.
3. Збільшення кількості соціально-відповідальних представників бізнесу.
4. Розповсюдження ідеології підприємництва в молодіжному середовищі.
5. Збільшення кількості робочих місць за рахунок розвитку молодіжного бізнесу.

Література:

1. Yurii Kyrylov, Natalia Kyrychenko, Tatyana Stukan and Hanna Zhosan, Formation of Enterprise Management Strategies and Entrepreneurship Training, International Journal of Management, 11 (6), 2020, pp. 793-800. Available from http://www.iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/ijm/VOLUME_11_ISSUE_6/IJM_11_06_067.pdf (Індексація в Scopus).

2. Жосан Г.В. Визначення стейкхолдерів молодіжного підприємництва Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post-industrial: Colección de documentos científicos «ΛΟΓΟΣ» con actas de la Conferencia Internacional Científica y Práctica (Vol. 1), 24 de abril de 2020. Barcelona, España: Plataforma Europea de la Ciencia. P. 48-52 <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/issue/view/24.04.2020/280>

3. Жданов І. О. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. Тернопіль : ТОВ «Тернограф», 2017. С. 100.

4. Дідух О. О. Соціологічний аналіз проблеми безробіття серед української молоді. Грані, 2016. № 5. С. 68–75.

5. Мельниченко О. Молодіжний ринок праці України: проблеми і перспективи. Психологія і суспільство. 2015. № 3. С. 99–104.
6. Корпач Н. Основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні: соціально-педагогічний аспект. Педагогічний часопис Волині. 2016. № 2. С. 30–34.
7. .Yuriy Kyrylov, Viktoriia Hranovska, Hanna Zhosan, Inna Dotsenko, Innovative Development of Agrarian Enterprises of Ukraine in the Context of the Fourth Industrial Revolution. Solid State Technology. Volume: 63 Issue: 6. Publication Year: 2020. pp. 1430-1448. (Індексація в Scopus).
8. Papadaki, Š., Novák, P., Dvorský, J. Attitude of university students to entrepreneurship. Economic Annals-XXI, 2017. Vol. 166, Pp. 100-104.
9. Алещенко Л.О. Молодіжне підприємництво як фундамент розвиненої економічної інфраструктури. Ефективна економіка. 2020. №11.
10. Сторожук Р.П. Зарубіжний досвід реалізації молодіжної політики" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: nbuv.gov.ua.